

سرزمین بیکران توسعه محصولات نوین بانکی

مصاحبه با سید محمود احمدی*

می‌کنیم. به لحاظ ابزاری حتی در مقایسه با کشورهای پیشرفته هم فاصله زیادی نداریم. شاخص کارت در کشورهای اروپایی حدود ۴ کارت به ازای هر نفر است که در کشورمان این عدد به بیش از ۲ کارت رسیده است. فاصله کشورمان با سایر کشورهای منطقه نظیر مصر و پاکستان به قدری زیاد است که می‌توان گفت اصولاً در منظومه‌ای دیگر قرار داریم. با این حال نباید از این نکته غافل شد که در دو شاخص مهم، یعنی کارت‌های اعتباری و حجم مبادلات بین‌بانکی هنوز با استانداردهای بین‌المللی فاصله زیاد است.

به نظر شما دانش تخصصی بانک‌های کشور در زمینه بانکداری الکترونیک در چه سطحی قرار دارد و برای ارتقای آن چه می‌توان کرد؟

توانمندی بسیار مطلوب عجین شده با تجربه‌ای گرانبها نزد نظام بانکی کشور و شرکت‌های فناوری اطلاعات مرتبط با آنها، غالباً در سال‌های اخیر به وجود آمده است. انجام طرح‌های بی‌سابقه‌ای نظیر واریز یارانه‌ها را باید برگرفته از این توانمندی دانست. با این

توسعه محصولات نوین بانکی، به‌خصوص در حوزه بانکداری الکترونیک، یکی از مهم‌ترین محورهای توسعه نظام بانکی کشور است. با توجه به اهمیت این موضوع، جهت بررسی وضعیت شبکه بانکی در توسعه محصولات و خدمات نوین بانکی و همچنین چالش‌های پیش‌روی آن، مصاحبه‌ای با سید محمود احمدی، دبیرکل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران انجام داده‌ایم.

کند، رسیدن به سطح قابل قبولی از خدمات غیرحضوری بانک‌ها در دو سال آینده دور از انتظار نخواهد بود.

میزان رشد و توسعه بانکداری الکترونیک را در ایران، در مقایسه با کشورهای پیشرفته از یک سو و کشورهای همسایه و مشابه از سوی دیگر چگونه ارزیابی می‌کنید؟

به لحاظ شاخص‌های ابزاری نظیر تعداد کارت به ازای هر نفر، یا شاخص‌هایی نظیر پایانه فروش به ازای هر هزار کارت در رتبه‌های برتر منطقه قرار داریم و گمان می‌کنم در این شاخص‌ها تقریباً با ترکیه به عنوان کشور اول در منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا برابری

شبکه بانکی کشور را در گسترش و پیشرفت خدمات غیرحضوری متناسب با نیازهای کشور چه قدر موفق می‌دانید؟

در سال‌های گذشته رشد و گسترش شگرفی در تراکنش‌های بانکداری الکترونیکی، هم به لحاظ مبلغ و هم به لحاظ تعداد شاهد بوده‌ایم. در حال حاضر حدود نیمی از مراجعات مردم به صورت غیرحضوری صورت می‌گیرد که این واقعیت حال، چند سال پیش رویای بانکداری کشور بود. نکته مهم اینجاست که شیب تحولات در سه سال گذشته بیشتر شده و اگر این روند - که ناشی از نهادینه‌شدن فرهنگ پرداخت الکترونیکی در مردم است - ادامه پیدا

* این مصاحبه به صورت غیرحضوری انجام شده است.

دستور کار دهه ۹۰: توسعه محصول و توسعه نظارت

مصاحبه با ناصر حکیمی*

تعریف شما از بانکداری الکترونیکی و نظام‌های پرداخت چیست و این مفاهیم چه نسبتی با هم دارند؟

بانکداری الکترونیکی پدیده‌ای جدا از بانکداری نیست. کاربرد فناوری اطلاعات برای پردازش و ارائه خدمات به مشتری، موضوعی است که در حال حاضر یک الزام حیاتی برای رشد و تداوم فعالیت بانک محسوب می‌شود. از نظر ادبیات بانکداری هم، عبارت بانکداری الکترونیکی، عبارتی تجاری است و در مستندات جدید بانکداری معمولاً به جای عبارت کلی بانکداری الکترونیکی، کاربری‌های آن را مدنظر قرار می‌دهند که مهم‌ترین آنها نظام‌های پرداخت^۱ است که ادبیات نسبتاً قدیمی (از اواخر دهه ۸۰ میلادی) و پرباری دارد.

اکثر عملیات بانکی به دریافت و پرداخت ختم می‌شوند و همین موضوع، یعنی بانکداری هر فعالیتی انجام بدهد، سرانجام به تراکنشی

یکی از محورهای اصلی توسعه نظام بانکی در دهه ۹۰، رشد و توسعه بانکداری الکترونیک است. بر این اساس، تحلیل وضعیت جاری بانکداری الکترونیک و بررسی نقاط قوت و ضعف آن از اهمیت بالایی برخوردار است. در مصاحبه با ناصر حکیمی، مدیر اداره نظام‌های پرداخت بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، به این موضوع می‌پردازیم.

*این مصاحبه به صورت غیرحضوری انجام شده است.

ایجاد تغییرات ساختاری در شرکت‌های زیرمجموعه

شرکت ملی انفورماتیک

مصاحبه با علیرضا عیدی‌مراد*

جایگاه شرکت ملی انفورماتیک در صنعت بانکداری الکترونیک در ایران کجاست؟

فعالیت‌های بانکداری الکترونیک در ایران بعد از پیروزی انقلاب اسلامی و حدوداً از سال ۱۳۷۰ آغاز شد. در این سال اولین جرقه بانکداری الکترونیک به معنای فعلی آن توسط بانک مرکزی و با تأسیس شرکت ملی انفورماتیک زده شد که البته مقدمه آن را بانک ملی انجام داد.

در این ۲۰ سال بانکداری الکترونیک چگونه توسعه پیدا کرده است؟

اگر بخواهیم مقایسه‌ای بین سازمان‌ها در داخل کشور داشته باشیم، نظام بانکی در ۲۰ سال گذشته به لحاظ استفاده IT در بانکداری نسبت به سایر سازمان‌هایی که تلاش کردند وارد این

علیرضا عیدی‌مراد، مدیر عامل شرکت ملی انفورماتیک، بیان کرد: «شرکت ملی انفورماتیک به عنوان یک شرکت هلدینگ در زیرمجموعه بانک مرکزی از موقعیت خطیر در حوزه بانکداری الکترونیک در ایران برخوردار است». وی با تشریح این موقعیت بیان می‌کند که «شرکت‌های زیرمجموعه این شرکت در راستای افزایش توان نظارتی بانک مرکزی در حوزه بانکداری الکترونیک تغییر ساختار خواهند داد». مصاحبه با وی از پی می‌آید.

* این مصاحبه توسط محمود فراهانی انجام شده است.

ارزیابی توسعه بانکداری الکترونیک در ایران

مصاحبه با دکتر محمد طالبی*

با توجه به تجربه‌هایی که در حوزه بانکداری به ویژه بانکداری الکترونیک دارید، شبکه بانکی کشور را در گسترش و پیشرفت خدمات غیرحضوری متناسب با نیازهای کشور چه قدر موفق می‌دانید؟

با توجه به بالابودن سطح استانداردهای بانکداری الکترونیک، شاید نظام بانکداری در برخی قسمت‌ها هنوز به تمام خواسته‌ها و استانداردهای لازم در حوزه بانکداری الکترونیک و ارائه خدمات غیرحضوری نرسیده باشد، اما در ارائه خدمات غیرحضوری، قوی‌تر از سایر حوزه‌ها عمل نموده است.

با در نظر داشتن این مهم که صنعت بانکداری به لحاظ داشتن چالش‌های خاص خود مانند لزوم در دسترس بودن دائمی، رعایت موارد امنیتی، کنترلی و غیره در تغییر و پیاده‌سازی نرم‌افزارها هزینه‌های بیشتری نسبت به سایر بخش‌ها متحمل می‌شود، ولی با این حال باید اذعان نمود که صنعت بانکداری

رشد و توسعه بانکداری الکترونیک یکی از محورهای اصلی توسعه نظام بانکی کشور برای ارائه خدمات بانکی مطلوب‌تر است. بانکداری الکترونیک در سال‌های اخیر از رشد نسبتاً مطلوبی برخوردار بوده است. جهت ارزیابی توسعه بانکداری الکترونیک در نظام بانکی کشور، مصاحبه‌ای با دکتر طالبی، مدیرعامل بانک کشاورزی ترتیب دادیم که در ادامه از نظراتان می‌گذرد.

* این مصاحبه توسط مرکز فابا انجام شده است.

ارزیابی جایگاه همایش سالانه

بانکداری الکترونیک

مصاحبه با دکتر محمد هاشم بت‌شکن*

نظام بانکی در حوزه سیاست‌های پولی و ارزی و بانکداری اسلامی همایش‌های سالانه‌ای برگزار می‌کند. با توجه به اینکه امروزه بانکداری الکترونیک یکی از محورهای مهم توسعه نظام بانکی تلقی می‌شود، برگزاری همایش سالانه در این زمینه و تداوم آن را چقدر ضروری می‌دانید؟

توسعه فناوری اطلاعات، در عرصه‌های مختلف اقتصادی و جوامع بهره‌بردار از این فناوری‌ها آثار و تبعات مثبتی داشته است. تجارت نوین نیازمند ابزارها و زیرساخت‌های مناسبی برای گسترش فرایندهای اقتصادی است. یکی از مهم‌ترین شاخص‌ها در مرادوات تجاری، بانک‌ها هستند.

جریان فناوری‌گرایانه در بانک‌ها حاکی از دغدغه، توجه و نگاه تازه‌ای در زمینه مسائل اقتصادی و تجاری و به تبع آن مسائل بانکی می‌باشد. نباید این مسأله را از ذهن دور ساخت

با عنایت به نوپایی بانکداری الکترونیک در ایران، به نظر می‌رسد پی‌گیری مباحث مربوط به توسعه بانکداری الکترونیک در چارچوب همایش‌ها و نشست‌های گوناگون می‌تواند در پیشبرد آن در کشور نقش مؤثری داشته باشد. بر این اساس، مصاحبه‌ای با دکتر محمد هاشم بت‌شکن، مدیرعامل بانک اقتصاد نوین انجام شده است که در ادامه از نظر تان خواهد گذشت.

* این مصاحبه به شکل غیرحضوری انجام شده است.

بانکداری متمرکز، بانک‌ها را چابک‌تر می‌کند

مصاحبه با دکتر سید ضیاء ایمانی*

با توجه به فعالیت بسیاری از بانک‌ها و مؤسسات مالی کشور با رویکرد بانکداری متمرکز، مصاحبه با دکتر سید ضیاء ایمانی، مدیرعامل بانک رفاه، از پی می‌آید.

ضروری به نظر می‌رسد که این امر مستلزم مدیریت صحیح ریسک و چالش‌های پیش‌رو و ارائه راهکارهایی مناسب مانند استفاده از امضای دیجیتال به منظور تأمین امنیت در عملیات مالی و بهبود زیرساخت‌های پرداخت و تسویه در نظام بانکی می‌باشد. همچنین، با عنایت به اینکه در حال حاضر بسیاری از بانک‌ها و مؤسسات مالی کشور با رویکرد بانکداری متمرکز در حال فعالیت‌اند، این موضوع از سویی باعث چابکی سیستم بانکی شده از سوی دیگر، امکان فعالیت در سطح بین‌المللی را برای این بانک‌ها و مؤسسات فراهم کرده است. این امر، به نوبه خود، نیازمند تدوین نظام‌نامه‌های حقوقی مناسب و مقررات شفاف جهت ایجاد ابزارهای نظارتی و حمایتی مناسب از سوی نهادهای ذی‌ربط و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در سطح داخلی و بین‌المللی می‌باشد. همچنین با توجه به اینکه صنعت بانکداری از صنایع استراتژیک کشور است، تأمین ابزارهای مناسب مانند نرم‌افزار و سخت‌افزارهای مورد نیاز در این زمینه به صورت بومی و داخلی اهمیت بسزایی دارد. ■

ارائه خدمات نوین به مشتریان و نیز با عنایت به تهدیدهای پیش‌رو و نیاز به هم‌اندیشی و تبادل تجربیات، به نظر می‌رسد برگزاری همایش‌های دوره‌ای با موضوع بانکداری الکترونیک می‌تواند در تبادل افکار، نظرات و آشنایی مدیران و کارشناسان صنعت بانکداری با خدمات و چالش‌های پیش‌رو در این صنعت تأثیر بسزایی داشته باشد.

طرح کدام یک از محورهای بانکداری الکترونیک در اولین همایش، ضرورت بیشتری دارد و باید به طور جدی‌تری مورد توجه قرار گیرد؟

نظر به استقبال گسترده مردم از خدمات بانکداری الکترونیک، ایجاد سازوکارهایی کارآمد جهت فرهنگ‌سازی، آموزش صحیح و اعتمادسازی متناسب در سطح مشتریان

نظام بانکی در حوزه سیاست‌های پولی و ارزی و بانکداری اسلامی به طور منظم همایش‌های سالانه‌ای برگزار می‌کند. با توجه به اینکه امروزه بانکداری الکترونیک یکی از محورهای مهم توسعه نظام بانکی تلقی می‌شود، برگزاری یک همایش سالانه در این زمینه و تداوم آن را چقدر ضروری می‌دانید؟

با توجه به رشد سریع فناوری و تأثیرگذاری آن بر تمامی ابعاد زندگی فردی و اجتماعی، تمایل افراد به استفاده از خدمات سریع و آسان بیشتر شده و نیاز به ارائه خدمات نوین و روزآمد و چابک‌سازی سازمان‌ها در ارائه این خدمات کاملاً محسوس می‌باشد. از این‌رو با توجه به تغییرات مداوم و سریع فناوری و راه‌های

* این مصاحبه به شکل غیرحضوری انجام شده است.

مزایای بانکداری اینترنتی

مصاحبه با دکتر غلام‌حسن تقی‌نجاج*

حال حاضر و به واسطه شرایط کنونی، نظام یکپارچه بانکداری موجود در بانک‌های کشور با استانداردهای جهانی فاصله دارد و به طور کامل پاسخگوی نیاز بانک‌ها نیست. نظام یکپارچه بانکداری که بتواند کلیه عملیات بانکی را بر مبنای بانکداری اسلامی پوشش دهد، در حال حاضر در ایران موجود نیست و تحقق آن در ایران، از نشانه‌های بانکداری الکترونیک پیشرفته خواهد بود. به علاوه مهیا بودن زیرساخت‌های خدمات بانکداری اعم از قوانین و مقررات حقوقی، اصول اجرایی فقهی جهت اجرای بانکداری اسلامی و غیره از جمله چالش‌های بانکداری اسلامی محسوب می‌شود.

در حال حاضر هر جا از بانکداری الکترونیک سخن گفته شود، مبحث استفاده از دستگاه‌های خودپرداز^۲ و پایانه‌های فروش^۳ است و بیشتر مشتریان بانک‌ها با امکانات اینترنت بانک (که کارایی آن بسیار بیشتر از دستگاه‌های خودپرداز بوده این امکان

ارزیابی توسعه بانکداری الکترونیک و چالش‌های پیش روی آن می‌تواند به شناسایی نقاط قوت و ضعف بانکداری الکترونیک در کشور بینجامد و به فرایند پیشبرد و توسعه آن در کشور کمک نماید. با چنین نگرشی، مصاحبه‌ای با دکتر غلام‌حسن تقی‌نجاج، مدیرعامل مؤسسه مالی و اعتباری مهر، انجام دادیم که در ادامه از نظر تان می‌گذرد.

می‌باشد و نظام بانکداری متمرکز^۱ موجود در بانک‌های کشور پاسخگوی نیاز کامل شبکه بانکی کشور و مشتریان در زمینه اجرای بانکداری اسلامی نمی‌باشد. بنابراین نبود وجود یک سیستم متمرکز و یکپارچه بانکی، از مهم‌ترین چالش‌های حوزه بانکداری نوین محسوب می‌شود، به طوری که در

باتوجه به تجربه‌هایی که در حوزه بانکداری دارید، مهم‌ترین مشکلات و چالش‌های پیش روی نظام بانکی در پیاده‌سازی و استفاده از بانکداری الکترونیک، کدام‌اند؟

وجود یک سیستم متمرکز و یکپارچه از نشانه‌های بانکداری الکترونیک پیشرفته

* این مصاحبه توسط مرکز فابا انجام شده است.

ایجاد شبکه ارتباطی اختصاصی بانک‌ها

مقدمه ارائه خدمات مطلوب

مصاحبه با علیرضا لگزایی*

تعریف مشخصی که بین بانک‌ها درباره شبکه پذیرفته شده باشد چیست؟ آیا نیازی به تعریف استاندارد وجود دارد یا اینکه استانداردهای لازم موجود است؟

در واقع شبکه ارتباطی مورد نظر در نظام بانکی یک شبکه برخط^۲ است که امکان تبادل اطلاعات و ارتباط بین سامانه‌های مختلف (بانک‌های اطلاعاتی مختلف) و نرم‌افزارهای کاربردی هم در سمت کارکنان و هم در سمت مشتری را تسهیل و فراهم می‌کند. این آن تعریفی است که ما از شبکه داریم. در داخل بانک، شعبه‌ها، ستاد مرکزی و واحدهای سازمانی تعریف شده در بانک نقاط دسترسی هستند. همچنین یک سری عملیات داخل بانک صورت می‌گیرد و در خارج از بانک، درگاه‌هایی که مشتری از بانک خدمات می‌گیرد هم به شدت به شبکه

اگر نظام بانکداری متمرکز^۱ را مغز بانکداری امروز جهان بدانیم، شبکه ارتباطی و زیرساخت آن قلب و شریان بانک‌ها محسوب می‌شوند و طبعاً توجه به توسعه و تکمیل این شبکه برای ارائه خدمات مطلوب نوین بانکی گریزناپذیر است. علیرضا لگزایی، معاون فناوری اطلاعات بانک ملت به تشریح ساختار کیفی و کمی زیرساخت شبکه ارتباطی در کشور و موانع پیش رو پرداخته است.

* این مصاحبه توسط محمود فراهانی انجام شده است.

چشم‌انداز صنعت پرداخت الکترونیک

مصاحبه با عبدالحمید منصوری*

شبکه پرداخت کارتی چگونه در مسیر فعلی قرار گرفت؟

در ۲۵ آذر ۱۳۸۲، وقتی بانک پارسیان اولین پایانه فروشگاهی^۱ خود را در یک فروشگاه راه‌اندازی کرد، حدود ۱۲ هزار پایانه فروشگاهی در کشور فعال بود که قوی‌ترین آنها همین بود که بر مبنای کارت‌های هوشمند طراحی شده بود و به صورت برون‌خط^۲ کار می‌کرد. در آن زمان نیز در خصوص مباحث هوشمند^۳ و مغناطیسی^۴ در جامعه بانکی جدال جدی وجود داشت. مغناطیسی شبکه‌ای بر مبنای زمان واقعی^۵ با خصوصیت خدمات برون‌خطی^۶ بود. در آن زمان، یعنی سال ۸۲، به نظر می‌رسید که شبکه کارت‌های هوشمند هنوز در دنیا به مرحله تثبیت نرسیده است و هزینه زیادی هم در برمی‌گیرد، بنابراین بر مبنای کارت‌ها برون‌خط مغناطیسی کار کردیم و اکنون این شبکه ۱۲ هزار دستگاهی مبتنی بر کارت‌های مغناطیسی، طی ۸ سال با یک رشد سریع به

پرداخت الکترونیک یکی از محورهای کلیدی در حوزه تجارت الکترونیک است و توسعه و پیشبرد تجارت الکترونیک، نیازمند توسعه روش‌های پرداخت الکترونیک است. با توجه به اهمیت موضوع پرداخت الکترونیک، مجله تازه‌های اقتصاد مصاحبه‌ای با عبدالحمید منصوری، معاون فناوری اطلاعات بانک پارسیان در حوزه صنعت پرداخت الکترونیک ترتیب داده است که در ادامه از نظراتان خواهد گذشت.

* این مصاحبه توسط محمود فراهانی انجام شده است.

چالش‌های فناوری جدید

مصاحبه با مهندس سید ابوطالب نجفی*

به نظر شما بعد از این سامانه‌ها، رویکرد نظام بانکی در دهه آینده به چه سمت و سویی است و چه سامانه‌های دیگری توسعه خواهند یافت؟

هر چند نیمه دوم دهه ۷۰ سرمنشأ و آغاز به کار بانکداری الکترونیک و دوره تغییر از روش‌های سنتی به رویکردهای نوین شناخته شده، اما به واقع دهه ۸۰ را باید دهه رشد و بلوغ بانکداری الکترونیک در کشور نام‌گذاری کرد. در واقع هر خدمتی که امروز در این حوزه مشاهده می‌شود، مرهون بیش از یک دهه تلاش کارشناسان خبره حوزه فناوری اطلاعات و بانکداری می‌باشد.

در دهه گذشته بیشتر تمرکز بر روی خدمات درون‌شعبه‌ای و متمرکز نمودن سرویس‌ها و خدمات بود و در این بین بانک‌های بزرگ علاوه بر این مسئولیت، انتقال میلیون‌ها حساب را از سنتی به متمرکز با موفقیت به انجام رساندند. با این حال نمی‌توان

شرکت خدمات انفورماتیک قریب بیست سال است که در زمینه بانکداری الکترونیکی و اتوماسیون بانک‌ها فعال بوده و اینک سامانه‌های متعددی توسط این شرکت راهبری می‌شوند. با توجه به این موضوع به گفتگو با مهندس سید ابوطالب نجفی، مدیرعامل شرکت خدمات انفورماتیک، پرداخته‌ایم.

* این مصاحبه به شکل غیرحضوری انجام شده است.

تحقق نامتوازن اهداف بانکداری الکترونیک

مصاحبه با دکتر ولی‌اله فاطمی*

در کنار طرح جامع بانک مرکزی، وزارت اقتصاد نیز در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ اقدام به تشکیل کارگروه بانکداری الکترونیک کرد. این کارگروه با تدوین برنامه‌ای سه‌ساله رسیدن به شاخص‌هایی در حوزه‌های مختلف بانکداری الکترونیک از جمله کارت‌خوان، خودپرداز، کارت و نسبت خدمات حضوری به غیرحضوری را پیش‌بینی کرد. در مصاحبه با ولی‌اله فاطمی اردکانی مدیرعامل شرکت توسن و از طراحان اصلی این برنامه، میزان تحقق شاخص‌های مندرج در برنامه بررسی شده است.

راهبری بانکداری الکترونیک را در نظر می‌گیریم، زیرا برای سنجش وضع موجود لازم است مشخص کنیم که با چه شابلونی برنامه را ارزیابی می‌کنیم، سپس برای طراحی برنامه بعدی باید معلوم شود که شابلون دیگری انتخاب کنیم یا همان شابلون سه سال قبل برای ترسیم برنامه سه سال آینده کافی است.

در سال ۱۳۸۶ چه شابلونی برای ترسیم برنامه به کار بردید؟

ما برنامه آینده را بر اساس بررسی الگوی پیشرفت در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه پی‌ریزی کردیم. بر این اساس در سال ۱۳۸۶ جایگاه ۱۲ کشور پیشرفته (جدول ۲) را که در بعد جهانی می‌توانستند الگوی برنامه‌های ما باشند، مطالعه و وضع خودمان را هم استخراج کردیم، سپس وضع موجود ۱۰ کشور و روند رشد سه ساله آنها را در قالب مدل درآوریم. بعد از انجام کار، این کار مشاهده شد که منحنی رشد آنها دارای شیب تندی است. بر این اساس نمی‌توان با این شیب تند به اهداف رسید، لذا نمودار بینابینی ترسیم کردیم، نموداری کاملاً ریاضی که سه سال دیگر در

دیگر در قالب نقد برنامه ۱۳۸۶، بر اساس آمار مشخص کنیم که امروز کجا ایستاده‌ایم و در نهایت نشان دهیم نقطه مطلوب ما در حوزه بانکداری الکترونیک در سه سال آینده کجاست.

برای نقد برنامه سال ۱۳۸۶ از چه زاویه‌ای وارد می‌شوید؟ چون برنامه مورد اشاره مبتنی بر رشد کمی بود و اکنون اغلب انتقادات بر پایین بودن کیفیت خدمات است.

برای تحلیل وضع موجود، مصوبات شورای

آیا می‌توانیم بر اساس وضع موجود و میزان تحقق برنامه سه‌ساله کارگروه بانکداری الکترونیک چشم‌اندازی از آینده را ترسیم کنیم؟

به نظر من بهتر است ابتدا برنامه سال ۱۳۸۶ را بر اساس مصوبه‌ای که در آن زمان اعلام و رسمی شد با نگاه آمار نقد کنیم. در واقع بینیم چند درصد از اهداف این برنامه محقق شد و بررسی کنیم که امروز کجای برنامه قرار داریم و با توجه به وضعیت موجود و تحلیل گذشته برای آینده برنامه تعریف کنیم. به عبارت

* این مصاحبه توسط محمود فراهانی انجام شده است.

حلقه‌های منفصل حوزه طراحی نرم‌افزار بانکی

مصاحبه با دکتر شهاب جوانمردی*

تسهیلات و مسائل مبتلابه زیادی از این نوع را مشاهده می‌کنیم که تفاوت‌های بنیادین با بانکداری متعارف دارد. در نتیجه افراد حلقه اتصال‌دهنده دانش نرم‌افزار و دانش بانکی در ایران باید بر نوع نظارت‌های بانک مرکزی و گزارش‌هایی که نهاد ناظر می‌خواهد، شناخت داشته باشند. ضمن اینکه ممکن است در حوزه دیگر جغرافیایی مسائل دیگری مطرح باشد.

بر اساس سه حلقه‌ای که اشاره کردید، چالش‌های اصلی صنعت طراحی نرم‌افزار بانکی بیشتر در کدام حلقه نهفته است؟

در حلقه افراد فنی با وجود اینکه نیروهای توانمند کشور جذب شرکت‌های خارجی می‌شوند اما معتقدم ما مشکل چندان در این حوزه نداریم. به عبارت دیگر آنقدر نیروی خوب و با دانش فنی بالا در کشور هست که در بحث تولید نرم‌افزار گرفتاری جدی نداشته باشیم. در حلقه بانکداران هم قاعدتاً انعطاف‌پذیری تا حدی هست، در عین حال که این افراد نباید با دانش نرم‌افزار بیگانه باشند. درست است که حلقه مترجم را داریم ولی بانکداران ما حداقل

دانش طراحی نرم‌افزار بانکی در کشور ما با اما و اگرهای زیادی روبه‌روست. عوامل مؤثر بر این دانش باعث شده تا روند رشد این صنعت در ابعاد فنی و کسب‌وکار با کندی همراه و به‌زعم دکتر شهاب جوانمردی هنوز در دوره جوانی قرار داشته باشد. در گفتگو با دکتر جوانمردی، مدیرعامل شرکت فناپ، روند رشد این صنعت را به بحث گذاشته‌ایم.

باشند، به طوری که از هر دو دانش فنی و بانکداری برخوردار باشند، همچنین نسبت به نرم‌افزارهای حوزه بانکی، کارایی و مقیاس‌پذیری و نیز وضعیت روند صنعت بانکداری و نرم‌افزار بانکی شناخت لازم را داشته باشند. در ضمن برای هرگونه مشتری در هر سطحی دغدغه‌ها و نیازمندی‌های آن حوزه جغرافیایی را بشناسند.

برای حلقه فیما بین این دو دانش فنی و بانکداری در ایران مثالی بزنید؟

در حوزه بانکداری اسلامی، عقود اسلامی

اصولاً توسعه صنعت طراحی نرم‌افزار بانکی بر چه پایه‌هایی استوار است؟

در صنعت طراحی نرم‌افزار با سه حلقه یک زنجیره مواجه هستیم، یکی دانش نرم‌افزار و دانش تکنیکال، دوم دانش بانکی و سوم حلقه فیما بین این دو دانش. منظور از حلقه فیما بین این دو دانش این است که چطور می‌توانیم متخصصین حوزه نرم‌افزار را در حوزه بانکی به خدمت بگیریم و این پیچیده‌ترین حالت قضیه است. به تعبیر دیگر باید افرادی وجود داشته باشند که ترجمان بین این دو مجموعه

* این مصاحبه توسط محمود فراهانی انجام شده است.

شبکه ملی اطلاعات و چشم‌انداز

صنعت بانکداری در دولت الکترونیک

حسین معین‌زاد*

۱. مقدمه

در اهداف برنامه پنجم توسعه، شبکه ملی اطلاعات و بهره‌گیری بخش عمومی و دولتی از فناوری اطلاعات و ارتباطات برای اطلاع‌رسانی و خدمت‌رسانی مرسوم دستگاه‌ها به شهروندان از طریق اینترنت یا دیگر ابزارهای دیجیتالی در ۲۴ ساعت شبانه‌روز و تمام ایام هفته، مورد توجه و تأکید قرار گرفته است. تاکنون در کشور در حوزه مبانی نظری دولت الکترونیک بیش از ۱۵ عنوان کتاب، ۳۰۰ مقاله و ۳۰ پایان‌نامه به زبان فارسی نوشته شده که نشان‌دهنده سطح مناسبی از مطالعات نظری در حوزه دولت الکترونیک در کشور می‌باشد. در بخش دوم این مقاله که به رویکرد عملیاتی سند نقشه جامع دولت الکترونیک اشاره می‌کند، به مفاهیم مرتبط با دولت الکترونیک، انواع تعاملات مطرح در دولت الکترونیک، اهداف و مدل‌های بلوغ دولت الکترونیک، نیازمندی‌های ایجاد خدمات الکترونیکی و مدل‌های مرجع دولت الکترونیک می‌پردازیم.

۲. تعریف شبکه ملی اطلاعات

در روزگاری به سر می‌بریم که به شدت به ابزارها، به ویژه ابزارهای الکترونیکی، وابسته شده‌ایم. این ابزارهای الکترونیکی با کوتاه‌کردن گردش کارها و به خصوص کاهش هزینه‌ها به شدت مورد عنایت قرار گرفته‌اند. در حال این میان، فناوری‌های ارتباطی و اطلاعاتی جایگاه ویژه‌ای دارند. در حال حاضر این فناوری‌ها، به خصوص در کشورهای در حال توسعه، راهکاری

* رئیس هیأت‌مدیره شرکت داده پردازی ایران

توسعه بانکداری الکترونیک در یک نگاه

مصاحبه با سیدعلیرضا عظیمی پور

مدیرعامل شرکت توسعه فناوری اطلاعات خوارزمی*

در شرایط تعادلی مناسبی قرار دارد. لیکن نکته حائز اهمیت این است که برگزاری همایش‌هایی از این دست می‌تواند کمک شایانی در دستیابی به اجماعی برتر در حوزه رهیافت‌های حاکم بر بانکداری الکترونیک باشد و عملاً تجارب متنوع را به اشتراک گذارد. در حال حاضر کوشش‌های موازی گسترده‌ای توسط شرکت‌هایی که عمدتاً بانک صاحب می‌باشند، انجام می‌گردد که سبب افزایش هزینه بانک‌ها شده است. در حالی که اگر به مفهوم اقتصادی بازدهی ناشی از مقیاس باور داشته باشیم، دریافت راهکارهای جامع، خدمات و محصولات از شرکت‌هایی که پتانسیل‌های مناسبی را فراهم آورده‌اند به منطقی‌شدن هزینه‌های بانک‌ها منجر خواهد شد. در این حالت می‌توان رقابت را به سطح شرکت‌های ارائه‌دهنده راهکار جامع سوق داد، در حالی که این تلقی اشتباه که رفع مشکلات فناوری اطلاعات از طریق تأسیس شرکت بانک صاحب حل خواهد شد، آدرس غلطی است که در آینده بانک‌ها را با مشکلات عدیده‌ای مواجه خواهد ساخت و هزینه‌ها را به شدت افزایش خواهد داد. ■

پی‌نوشت:

نوین گردیده است و ناخودآگاه وارد چالش انتخاب ابزارهای متنوع پیشرو شده‌اند. در حالی که مهم‌ترین زیرساخت مورد نیاز برای رشد و توسعه بانکداری الکترونیک حل چالش مفاهیم حاکم بر آن است که در برخی موارد مغفول مانده است. غلبه نگاه هزینه‌ای بر نگاه سرمایه‌ای به پروژه‌های فناوری اطلاعات، مشخص‌نبودن نوع نیاز بانک‌ها به هنگام انتخاب بانکداری متمرکز، کم‌توجهی به امنیت اطلاعات، قربانی‌نمودن کیفیت، مسأله‌محوری به‌جای راهکار جامع محوری، پراکندگی استفاده از خدمات و محصولات به بهای دسترسی به قیمت‌های نازلتر و مثال‌هایی از این دست نشان می‌دهند که اگر در حوزه اندیشه و رهیافت‌های مربوط اجماع مناسبی به دست آید، شتاب در بهبود شاخص‌های عملکردی نیز به وقوع می‌پیوندد.

برگزاری همایش سالانه بانکداری الکترونیک چه قدر می‌تواند در گسترش تعامل و همکاری بانک‌ها با شرکت‌های فعال و مرتبط مؤثر واقع شود؟

در حال حاضر همکاری بانک‌ها با شرکت‌های فعال و مرتبط با حوزه بانکداری الکترونیک

زیرساخت‌های مورد نیاز برای رشد و توسعه بانکداری الکترونیک کدام‌اند و در نگاهی تطبیقی، وضعیت ایران در مقایسه با برخی کشورهای پیشرفته یا مشابه در این زمینه چگونه است؟

اگرچه ارزیابی وضعیت کنونی با شرایطی که بانکداری الکترونیک کشور در سنوات گذشته داشته، حتی بدون اتکا به مطالعات کارشناسی نیز مقدور است و در چهارچوب یک ارزیابی شهودی نیز می‌توان به جرأت گفت که توسعه به‌کارگیری ابزارهای نوین بانکی و فراگیری خدمات بانکی مبتنی بر بانکداری الکترونیک نسبت به ده سال گذشته از رشد چشمگیری برخوردار است، اما قطعاً لازم است مطالعات کارشناسی و دقیقی برای تعیین فاصله وضعیت کنونی با وضعیت ایده‌آل و شایسته ایران صورت پذیرد. مطالعاتی که تا کنون انجام شده و در اختیار ما قرار گرفته است، نشان می‌دهد که وضعیت موجود همچنان تا رسیدن به شاخص کشورهای نظیر ترکیه، مالزی و کره جنوبی فاصله معناداری دارد. به نظر می‌رسد خطای استراتژیکی که در سطح بانک‌های ایرانی رخ داده، به این نکته برمی‌گردد که عمده تلاش‌های آنها معطوف به توسعه کمی و تا حدودی کیفی ابزارهای

* این مصاحبه توسط مرکز فابا انجام شده است.

فقدان نگاه استراتژیک در ترسیم مدل بانکداری نوین در کشور

مصاحبه با کریم خمسه*

در حوزه بانکداری الکترونیکی اکنون در چه نقطه‌ای قرار داریم؟

به نظر می‌رسد در حوزه‌های مختلف بانکداری الکترونیکی، دوره طفولیت و جوانی را گذرانده‌ایم و در حال ورود به مرحله بلوغ هستیم و به هر حال این دوران گذار چالش‌های مخصوص به خود را دارد. طبیعی است در این دوران رفتارها در حال تغییرند و تثبیت نشده‌اند. بازیگرانی که نتوانند خود را در عبور از مرحله قبلی به مرحله جدید با شرایط تطبیق دهند، از بازار حذف خواهند شد یا حداقل باید عوارض سنگینی را متحمل شوند.

از نظر شما چالش اساسی دوران کودکی این صنعت چه بوده است؟

اگر در ابتدا تا حدی از تجربیات کشورهای دیگر استفاده می‌کردیم و همچنین به مقوله‌های مختلف حوزه بانکداری الکترونیک در بخش‌های مختلف از جمله بخش تکنولوژی، بخش بازار و بخش نظارت، نگاه استراتژیک

آیا مدل صنعت بانکداری الکترونیک کشور در بخش‌های بازار و توسعه با نگاهی هدفمند طراحی شده است؟ این سؤال مبنای گفتگو با کریم خمسه، کارشناس حوزه بانکداری الکترونیک قرار گرفت. وی که تجربه مدیرعاملی یا جانشینی مدیرعامل در پنج شرکت PSP^۱ را در کارنامه دارد، در پاسخ به این سؤال دوران گذار صنعت بانکداری الکترونیک در ایران، از طفولیت تا بلوغ را مورد اشاره و بازکاوی قرار داد. خمسه معتقد است اکنون در حال ورود به دوران بلوغ صنعت بانکداری الکترونیک هستیم.

* این مصاحبه توسط محمود فراهانی انجام شده است.

بانکداری الکترونیک: یک مفهوم، چندین محور

مصاحبه با حسین معین‌زاد*

بخش اول: از بانکداری سنتی تا بانکداری الکترونیک

در یک نگاه کلی، تفاوتها و تمایزهای بانکداری سنتی و الکترونیک را چطور ارزیابی می‌کنید؟

تفاوت‌های بانکداری سنتی و الکترونیک را می‌توان در قالب سه دسته نوع خدمات بانکی، نحوه دسترسی به خدمات بانکی و نوع سارقان بیان نمود. در مورد نوع خدمات بانکی باید توجه داشت که بانک‌های فیزیکی اساساً از سبک خدمات‌دهی خطی پیروی می‌کنند. در این نوع خدمات، یک کارمند، یک ارباب رجوع را خدمات‌رسانی می‌کند و مشاهده صف بانک‌ها بهترین نمود خطی بودن خدمات‌دهی این گونه بانک‌هاست. در مقابل، خدمات بانک‌های مجازی، متراکم و حجمی است و از قاعده یک خدمت برای همگان بهره گرفته می‌شود. در مورد نحوه دسترسی به خدمات

در سال‌های اخیر، بانکداری الکترونیک در ایران رو به گسترش بوده است. در عین حال توسعه هرچه بیشتر بانکداری الکترونیک، یکی از محورهای اصلی رشد و توسعه نظام بانکی کشور در ارائه خدمات بانکی است. نظر به اهمیت موضوع، مجله تازه‌های اقتصاد جهت بررسی و ارزیابی حوزه‌های مختلف بانکداری الکترونیک، مصاحبه نسبتاً مفصلی را با حسین معین‌زاد، رئیس هیأت‌مدیره شرکت داده‌پردازی ایران ترتیب داد که در شش بخش اصلی ارائه می‌شود. این بخش‌ها به ترتیب شامل: از بانکداری سنتی تا بانکداری الکترونیک، مهاجرت، معماری امنیتی در بانکداری الکترونیک، کشف تخلفات در بانکداری الکترونیک، امضای دیجیتال و بانکداری همراه می‌باشد. در ادامه متن مصاحبه از نظر تان خواهد گذشت.

* این مصاحبه به صورت غیرحضورى انجام شده است.

الزام استخراج تعریف واحد از
یکپارچگی در نظام بانکداری متمرکز
مصاحبه با محمدرضا سلطان خواه*

بحث من این است که اگر قرار است اتفاقی در مملکت بیفتد و یک سیاستگذاری کلان صورت پذیرد، در فاز اول باید یک تعریف واحد از نظام بانکداری متمرکز ارائه دهیم و به صورت شفاف و روشن بگوییم، نظام بانکداری متمرکز این است، سپس تعیین کنیم که برای رسیدن به این هدف چه باید کرد. از سوی دیگر مشخص شود اعمالی که بانک‌ها تاکنون انجام داده‌اند، خلاف بوده یا آنها نمی‌دانستند چه باید بکنند. آیا آنچه تا به حال رخ داده اتفاق بدی بوده یا خوب. اینکه هم‌اکنون بانک‌ها مورد گلایه هستند، این نقص از کجا ناشی می‌شود و چرا از بخش IT بانک‌ها گلایه داریم.

آیا وجود این تعریف که شما می‌فرمائید، ضروری است یا به صورت مقررات باید الزام‌آور باشد؟

به نظر من تعریف نظام بانکداری متمرکز، به این معنا که چه اجزایی دارد، الزام‌آور است. یعنی باید هم‌اکنون تعریف شود و از سوی

رسیدن به یک تعریف واحد درباره نظام بانکداری متمرکز^۱ مدتی است در محافل بانکی مورد بحث است. در گفتگو با محمدرضا سلطان خواه، معاون فناوری اطلاعات بانک صادرات، چگونگی رسیدن به این تعریف را به بحث گذاشتیم. وی معتقد است همه بانک‌های کشور دارای نظام بانکداری متمرکز هستند ولی ممکن است یکپارچه نباشند. بنابراین نبود یکپارچگی مشکل اغلب بانک‌هاست و در این راستا باید به یک تعریف مشترک رسید. مصاحبه با وی از پی می‌آید.

هر شخصی صحبت می‌کنیم، می‌گوید نظام بانکداری متمرکز، ولی تعریف روشنی از اجزای این نظام در ذهن ندارد. اگر در جلسه‌ای چند نفر حضور داشته باشند و از آنها در این خصوص سؤال شود، چند تعریف متفاوت از نظام بانکداری متمرکز ارائه می‌دهند و

بحث نظام بانکداری متمرکز اکنون، هم در مرکز توجه نهاد ناظر و هم بانک‌هاست. به نظر شما باید از کجا شروع کرد؟

در حال حاضر در کشور ما تعاریف متفاوتی از نظام بانکداری متمرکز وجود دارد. یعنی با

* این مصاحبه توسط محمود فراهانی انجام شده است.

زمان تحول در بانکداری الکترونیکی فرا رسیده است

مهندس احمد مرآت‌نیا*

رویکرد اغلب بانک‌های خصوصی آن است که به جای توسعه بیشتر شعب، به سمت بانکداری مجازی حرکت کنند علت این مسأله چیست؟

در شرایطی که هزینه تأسیس و راه‌اندازی شعب، اعم از هزینه فضای فیزیکی، منابع انسانی و غیره، به طور روزافزونی افزایش می‌یابد، حرکت به سوی بانکداری مجازی که در حقیقت نسخه ارتقایافته بانکداری اینترنتی است، ناگزیر خواهد بود. طبق آمار بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به خوبی مشاهده می‌شود که بانکداری الکترونیکی در کشور گسترش زیادی داشته است. بخشی از این توسعه به سیاست‌های دولت و بانک مرکزی برمی‌گردد؛ بخشی هم ناشی از تکاپوی خود بانک‌ها، به ویژه بانک‌های خصوصی، در ارائه خدمات متنوع به مشتریان می‌باشد.

مهندس مرآت‌نیا معتقد است بر اساس آمارها در حوزه بانکداری الکترونیکی، اکنون زمان تحول در نظام بانکداری الکترونیکی فرا رسیده و همان‌طور که تأسیس بانک‌های خصوصی در سال‌های اولیه دهه ۱۳۸۰ شمسی باعث تحول اساسی در نظام بانکی کشور شد، تأسیس بانک‌های مجازی نیز چنین نقشی را در شرایط فعلی ایفا خواهد کرد. در ادامه به بیان گفتگو با مهندس احمد مرآت‌نیا، مشاور مدیرعامل بانک تات و مجری طرح راه‌اندازی بانکداری مجازی می‌پردازیم.

* این مصاحبه توسط محمود فراهانی انجام شده است

فراز و فرودهای تشکیل نظام متمرکز اعتباری ملی

مصاحبه با دکتر محمد جلیلی*

آیا شرکت مشاوره رتبه‌بندی اعتباری ایران در همان جایگاهی است که انتظارتان را دارید؟

حدود ۶ ماه پس از تأسیس شرکت، کتابی تدوین کردیم که در آن ابتدا به مطالعه و بررسی سایر کشورهای جهان در این مقوله پرداخته شد، زیرا تجربه اعتبارسنجی در ایران کار جدیدی محسوب می‌شد اما در کشورهای دیگر تجربه دیرینه‌ای بود. بنابراین تصمیم گرفتیم از تجربیات کشورهای دیگر استفاده کنیم. بر این اساس تقریباً تجربه اکثر کشورهای دنیا را در این کتاب آوردیم و در این راستا از منابع مستند مثل بانک جهانی استفاده کردیم. تحقیقات ما نشان داد که بدون استثنا رسیدن به نقطه‌ای از نظام اعتباری که یک خروجی مناسب برای نظام اقتصادی و بانکی کشورها ایجاد کند، به طور میانگین ۵ تا ۷ سال زمان می‌برد، علت این دوره زمانی ۵ تا ۷ ساله ماهیت این کار است، به عبارت دیگر

وجود سامانه‌های سنجش اعتبار به عنوان بخش جدایی‌ناپذیر فرایند اتوماسیون بانکداری یکی از پایه‌های اصلی نظام بانکی پویاست. از این رو نمی‌توان توسعه بانکداری الکترونیک در یک جامعه را جدا از ارزیابی نظام اعتبارسنجی مورد بررسی واقعی قرار داد. بر همین اساس طی گفتگو با دکتر محمد جلیلی، مدیرعامل شرکت مشاوره رتبه‌بندی اعتباری ایران، به تحلیل جایگاه فرایند اعتبارسنجی در ایران پرداخته‌ایم. این فرایند به دلیل ماهیت کار به بررسی عملکرد شرکت مشاوره رتبه‌بندی اعتباری ایران منجر شد. این شرکت در سال ۱۳۸۵ با همت نظام بانکی کشور و با هدف ایجاد سامانه اعتبارسنجی مشتمل بر بانک جامع اطلاعات مشتریان برای بانک‌ها و مؤسسات اعتباری تأسیس و در شهریور ۱۳۸۹ موفق شد از بانک مرکزی مجوز فعالیت دریافت کند. اکنون سامانه سنجش اعتبار و رتبه‌بندی این شرکت به سامانه متمرکز ۲۲ بانک متصل است و اطلاعات بیش از ۲۰ میلیون تسهیلات و ۱۵ میلیون تسهیلات‌گیرنده را در خود ذخیره دارد.

* این مصاحبه توسط محمود فراهانی انجام شده است.

ساز وارونه بانکداری الکترونیک در ایران

مصاحبه با محمدتقی چهرودی*

فروشگاهی^۲، خودپرداز^۳ و موبایل‌بانک را جداگانه توسعه داده‌ایم و بعد به فکر یکپارچه‌سازی افتاده‌ایم. آیا چنین مدلی منطقی است؟

شاید در ابتدا چنین وضعیتی بوده است. به هر حال شرایط، صدور کارت را ایجاب کرده و متعاقب آن عابرانک وارد شبکه شده است، به دنبال آن حساب‌ها خودبه‌خود متمرکز و با کارت‌ها اتصال داده شده‌اند. در آن زمان ابزار واریز و برداشت فقط کارت بود و اطلاعات هم در سرور کارت ذخیره می‌شد. ولی سیستم بانک جداگانه فعال بود. سپس بر اساس تجربه متوجه شدیم که کارت مثل چک و یا دفترچه یک ابزار واریز و برداشت است، پس چرا از هم جدا باشند؟ بنابراین کارت به این سیستم وصل شد. به عبارت دیگر ابتدا شرایط فراهم نبود یا ایجاب نمی‌کرد که سامانه متمرکز طراحی شود، لذا فقط به مدیریت کانال‌های تحویل پرداختیم.

چرا بانک‌ها این قدر عطش دارند

آیا می‌توان ادعا کرد که ما برای بانکداری الکترونیک مدل خاصی نداشته‌ایم؟

من فکر می‌کنم مدل مفهومی بانکداری الکترونیک مشخص باشد. بر اساس یک تعریف، بانکداری الکترونیک یعنی استفاده از اینترنت برای ارائه خدمات بانکی. به عبارت دیگر بانکداری الکترونیک جدا از اینترنت نبوده و اساساً یک کانال تحویل است. بر اساس این تعریف بانکداری الکترونیک جدای از سامانه متمرکز بانکی^۱ نیست، در واقع سامانه متمرکز بانکی در مرکز قرار دارد و مدیریت کانال‌ها انجام می‌شود. کانال‌هایی چون کارت، موبایل و درگاه اینترنتی همه این موارد در مدل مفهومی تعریف شده‌اند که کجا قرار گیرند. سیستم‌های جانبی کجا باشند و چگونه تعامل کنند. کارگروه بانکداری الکترونیک در واقع تا اینجا آمده‌اند.

بر این اساس ما ابتدا به جای اینکه اول هسته را شکل دهیم، پایانه‌های

محمدتقی چهرودی، مدیر انفورماتیک سابق بانک ملی، از معدود کسانی است که تقریباً از ابتدای مباحث مربوط به بانکداری الکترونیک در بانک ملی در این حوزه فعال بوده است. وی اکنون به عنوان یک کارشناس حرفه‌ای زیادی در نقد فرایند بانکداری الکترونیک در کشور دارد. از گفته‌های چهرودی این برداشت صورت می‌گیرد که بانکداری الکترونیک در کشور ما مانند ساز وارونه‌ای است.

* این مصاحبه توسط محمود فراهانی انجام شده است.

کانال‌های امن ضامن اعتماد به بانکداری الکترونیک

مصاحبه با مهندس ابوالفضل غلامرضایی*

باعث بروز چالش‌های امنیتی شود.

در حوزه امنیت بانکداری مجازی، وضع ایران در مقایسه با جهان چگونه است؟

در حال حاضر در حوزه‌ها و لایه‌های مختلف به تقویت ساختارهای امنیت پرداخته شده، اما نمی‌توان بر اساس این تلاش‌ها ادعا کرد که لایه‌های امنیتی به طور کامل در نقاط مقتضی پیاده‌سازی شده‌اند. در عین حال، بانک‌ها در لایه‌های مختلف به طور جدی به مقوله امنیت پرداخته‌اند و همچنین میزان آگاهی و اطلاع‌رسانی در راستای افزایش دانش و فرهنگ کاربران در حوزه امنیت فضای مجازی، به خصوص از زمانی که فعالیت پلیس فتا^۱ زیاد شد، به طور متمرکزتر افزایش یافته است.

قبل از این، بانک‌ها به خاطر حفظ اعتبارشان در بازار و اینکه مبدا چالشی به وجود آید و این اندیشه که یک فاجعه بزرگ در حال رخ دادن است، معمولاً اطلاعات را به نحو مطلوب مبادله نمی‌کردند، اما در حال حاضر با حضور

ایجاد یک محیط امن برای توسعه بانکداری الکترونیک امری گریزناپذیر می‌باشد. در عین حال، امنیت یک فرایند پویا و زنده است و هیچ بانکی نمی‌تواند ادعا کند که فضای کاملاً امنی برای کاربران حوزه‌های مختلف خدمات نوین بانکی فراهم ساخته است. اینکه ساختار پویای ایجاد امنیت در فضای بانکداری مجازی چه مختصاتی دارد، محور اصلی گفتگو با ابوالفضل غلامرضایی، مدیر سابق فناوری اطلاعات بانک سامان است. گفتگو با وی را با هم می‌خوانیم.

این حوزه است؛ بدین معنا که هیچ‌گاه نمی‌توان امنیت را به صورت صد درصد فراهم کرد، زیرا تکنولوژی و فناوری اطلاعات همزمان با پیشرفت‌های سریع هر روزه دچار چالش‌های جدید امنیتی غیرقابل پیش‌بینی می‌شوند و سیستمی که تا به امروز امن بوده، فردا هیچ تضمینی برای امن بودنش نیست، به اضافه اینکه رفتار و نوع استفاده کاربران و کسانی که این سیستم‌ها را نگهداری می‌کنند نیز می‌تواند

بحث امنیت در بانکداری الکترونیک دارای چه اجزایی است؟

سیستم الکترونیکی مانند هر سیستم دیگری در لایه‌های مختلف نیازمند امنیت است، لایه زیرساخت شبکه، سرورها، پایانه‌هایی که مردم با آنها کار می‌کنند و برنامه‌های کاربردی، همگی به امنیت نیاز دارند. ولی علاوه بر اینها، رفتار امنیتی و پایش امنیتی دو مقوله مهم در

* این مصاحبه توسط محمود فراهانی انجام شده است.

مرزهای حساس ایجاد سامانه یکپارچه بانکی

مصاحبه با ژان صیاد*

حساب ایجاد شوند. به علاوه برای اینکه شعب چطور وصل خواهند شد، نیز راه‌حل نداشتند و در نهایت بعد از ۲ سال و اندی که واقعاً روی این کار تلاش شد، نگاه‌ها به این سمت رفت که سامانه یکپارچه بانکی باید متمرکز باشد. اصولاً ذات سیستم بانکی باید متمرکز و یکپارچه باشد.

وضعیت فعلی را بیشتر توضیح دهید.

بله. اکنون عملیات اصلی بانک‌ها تقریباً به صورت متمرکز انجام می‌گیرد. اما در عین حال بخش بانکداری الکترونیک ما در قیاس با همدیگر تقریباً یک رویه را طی می‌کنند. به تعبیر دیگر انواع کانال‌های مختلف از جمله تلفن‌بانک، موبایل‌بانک، دستگاه خودپرداز و اینترنت وجود دارد و سرویس ارائه می‌دهند اما ضمن ایجاد هزینه زیاد برای بانک هنوز بخش مهمی از عملیات این خدمات به دوش افراد گذاشته شده است، چون سیستم‌ها را به شکل جزیره‌ای کنار هم قرار داده‌اند و با یک ساختار یکپارچه واقعی سرویس ارائه نمی‌دهند. در نتیجه نوع اتصال سیستم‌ها به همدیگر طوری است که نیاز دارد عملیات انسانی پشت‌صحنه

ایجاد سامانه یکپارچه بانکی در بانک ملی یکی از دغدغه‌های اصلی ژان صیاد، مدیرعامل سابق شرکت سداد، طی ۳۵ سال سوابق کاری وی در حوزه‌های مختلف انفورماتیک بانکی بوده است. در واقع شرکتی که در اواخر دهه ۶۰ تأسیس و بعدها شرکت خدمات انفورماتیک از آن متولد شد، در راستای همین هدف قرار داشته است. اگرچه مدیرعامل سابق سداد به حکم بازنشستگی موفق نشد تا رویای خود را تحقق بخشد اما تجربیات وی می‌تواند برای تدوین نقشه راه آینده مفید باشد. وی معتقد است ایجاد یک سامانه یکپارچه بانکی کارا نیازمند عزم جدی نهاد ناظر و وزارت امور اقتصادی است.

که بانک‌ها یک سرمایه‌گذاری روی سخت‌افزار و نرم‌افزار انجام می‌دادند ولی نگاهشان شعبه و محصول محور بود و دیدگاه آنها وصل کردن سیستم‌های شعب به یکدیگر بود، بدون اینکه ظرفیت شبکه‌های ارتباطی موجود و الگوهای بین‌المللی را مورد توجه قرار دهند اما به مرور این نگاه جایگزین شد که در سیستم متمرکز و برخط نباید مشتری تابع یک شعبه خاص باشد و سیستم‌ها باید بر محوریت مشتری و نه

پیشینه بحث سامانه یکپارچه بانکی به چه زمانی برمی‌گردد؟

بحث بانکداری به زمان دکتر عادل و مرحوم دکتر نوربخش برمی‌گردد. در آن زمان حدود ۲ سال وقت صرف کردیم تا بعضی از مدیران انفورماتیک بانک‌ها را متقاعد کنیم که سامانه یکپارچه بانکی^۱ یک سامانه متمرکز و بر پایه مشتری محور است. نگاه آن روز این‌گونه بود *

این مصاحبه توسط محمود فراهانی انجام شده است.

نهادهای دخیل در امن‌سازی فضای

بانکداری الکترونیک

مصاحبه با مهندس علی چهارلنگی*

از دیدگاه قضایی، تمرکز جرم‌خیزی بیشتر در چه نقاطی از حوزه بانکداری الکترونیکی است و اصلی‌ترین کانال‌های جرم کدام‌اند؟ مهم‌ترین روش‌های پیشگیری از این جرایم چیست؟ نقش نهادهای مختلف، (قوه قضاییه و پلیس فتا) را در این خصوص چگونه ارزیابی می‌نمایید؟

در اوایل دهه ۸۰ در مأموریتی جهت بررسی سیستم‌های قضایی خارج از کشور، به مواردی از پیشگیری از جرایم در کشورهای آلمان و فرانسه برخورد کردم که نتایج حاصل، در گزارشی تنظیم و به رئیس محترم وقت قوه قضاییه تقدیم گردید. موارد مهم در خصوص این گزارش عبارت بودند از:

- این گزارش در حوزه پیشگیری از جرایم، مفید و کاربردی شناخته شد؛
- در این گزارش به بستر و زیرساخت الکترونیکی جهت استعلام آنی و ارائه به‌موقع اطلاعات مورد نیاز و نقش آن در

ایجاد امنیت اطلاعات در توسعه بانکداری الکترونیک از ابعاد مختلف، قابل بحث و بررسی است و از اهمیت و جایگاه خاصی نیز برخوردار می‌باشد. یکی از نکات اساسی در این خصوص، شناسایی کلیه نهادهایی است که در این زمینه تأثیرگذارند و نیز بررسی چگونگی تأثیر آنها. محور مصاحبه با مهندس علی چهارلنگی، مدیر امور فناوری اطلاعات بانک تجارت، در این خصوص و موضوعات مربوط به آن می‌باشد. متن این مصاحبه را در ادامه می‌بینید.

* این مصاحبه توسط محمود فراهانی انجام شده است.

از چک کارت تا خودپرداز؛

۴۰ سال بانکداری الکترونیک در ایران

مصاحبه با زینب مهنایی*

عجلانه عمل نکردن خودم بوده است. پس تا شهریور ۸۹ در بانک ملت ماندم و بعد از پیداکردن ایشان و بعد از ده سال، در شهریور ۸۹ کار من در بانک ملت پایان یافت.

چرا آقای فاطمی؟ مگر ایشان چه مشخصه‌ای داشتند؟

در بخش تاریخچه کتاب‌ها و مقالات و پروژه‌های دانشجویی در ایران که در زمینه بانکداری الکترونیک و یا پرداخت‌های الکترونیکی نوشته شده‌اند، به کرات جمله زیر را شاهد بوده‌ام:

«سابقه فعالیت‌های بانکداری الکترونیک در ایران به سال ۱۳۵۰ برمی‌گردد. در آن زمان، بانک‌های تهران با دراختیارگرفتن ۷ تا ۱۰ دستگاه خودپرداز در شعب خود، نخستین پرداخت اتوماتیک پول را تجربه کردند.»

آیا تحقیقات شما درباره پیشینه بانکداری الکترونیک خیلی جدی بوده است؟

بله. پیدا کردن آقای محمدرضا فاطمی انگیزه خیلی قوی‌ای بود که تصمیم من را برای شروع تحقیقات به صورت مستقل و خصوصی در حدود ۶ ماه به تأخیر انداخت. بعد از اینکه در ابتدای سال ۸۹ مأموریتیم در بانک مرکزی پایان یافت به بانک ملت برگشتم. با وجود اینکه تصمیم برای جداسدن از مجموعه را داشتم ولی در بانک ماندم چون پیداکردن ایشان فقط از طریق بانک ملت میسر بود زیرا آقای فاطمی در بانک تهران کار می‌کرده‌اند که پس از انقلاب، این بانک در بانک ملت ادغام شد. ضمن اینکه فکر می‌کنم شاید این مدت، فرصت خوبی برای تأمل بیشتر و

مهنایی، مدیرعامل شرکت مهندسی سامانه‌های الکترونیکی توتان گروپ، تحقیقات مسوولی درباره پیشینه بانکداری الکترونیک در ایران کرده است و پایه اصلی تحقیقات وی این جمله بوده که «سابقه فعالیت‌های بانکداری الکترونیک در ایران به سال ۱۳۵۰ برمی‌گردد» اما توسط چه کسی و چگونه؟ مهنایی با تلاش زیاد پاسخ این سؤال را یافته و مصاحبه زیر در واقع مرور بانکداری الکترونیک در دهه ۵۰ است. زینب مهنایی، مؤسس و اولین مدیرعامل شرکت به پرداخت ملت و حدود یک سال مدیر پروژه پیاده‌سازی پایا در بانک مرکزی بوده است.

* این مصاحبه توسط محمود فراهانی انجام شده است

مروری بر عملکرد شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات بانکداری الکترونیک در کشور

حسن خوشه‌چین*

۱. مقدمه

آغاز فعالیت‌های بانکداری الکترونیک در کشور را می‌توان از ابتدای سال ۱۳۸۰ دانست. اکنون در ابتدای دهه ۹۰، یک دهه پر افت و خیز در این زمینه را گذرانده‌ایم. طی ده سال گذشته صنعت بانکداری الکترونیک شاهد موفقیت‌ها و نابسامانی‌های بسیاری بوده است. اکنون که در ابتدای دهه جدید قرار داریم، بررسی عملکرد ده سال گذشته این صنعت و نقد نقاط ضعف و قوت عوامل تأثیرگذار - شامل بانک مرکزی، بانک‌ها و مؤسسات مالی، شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات بانکداری الکترونیک و مشتریان - بر این صنعت لازم به نظر می‌رسد.

با توجه به اهمیت توسعه صنعت بانکداری الکترونیک در کشور، مجله تازه‌های اقتصاد تصمیم گرفت طی گزارشی تحقیقی به معرفی و بررسی عملکرد صنعت بانکداری الکترونیک و به‌خصوص برخی شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات بانکداری الکترونیک بپردازد. این تحقیق بیشتر از طریق مکاتبه و مصاحبه با کارشناسان و مدیران انفورماتیک برخی از بانک‌ها - شامل ملی، ملت، گردشگری، کشاورزی، شهر، دی، سامان - و مدیران و کارشناسان و همچنین اطلاعات موجود در سایت شرکت‌ها تهیه و تدوین شده است. بدیهی است که در این گزارش برخی شرکت‌ها و همچنین برخی موارد (در مورد شرکت‌های بررسی‌شده) دیده نشده و یا از قلم افتاده باشند؛ متذکر می‌گردم که این کار برای اولین بار از طرف پژوهشکده پولی و بانکی انجام می‌گیرد و مسلماً کاستی‌هایی را خصوصاً از طرف نگارنده، در خود خواهد داشت که انشاءالله در صورت استمرار، به مرور و با همکاری تنگاتنگ بانک‌ها و شرکت‌های موجود در این صنعت، این نواقص رفع می‌گردد.

* مشاور انفورماتیک بانک ملی ایران

یک دهه فراز و نشیب در حوزه بانکداری الکترونیک

مصاحبه با مهندس مهران شریفی*

چرا پس از رفتن آقای مهندس محمدحسین مهرانی معاونت فناوری‌های نوین ادامه فعالیت نداد؟

ما خودمان هم دلیل آن را متوجه نشدیم. به نظر من این پست کلیدی و مؤثری بود که بحث IT که در سیستم بانکی باید پیاده‌سازی شود، باید با رهبریت بانک مرکزی باشد که فوق‌العاده مهم است و جایگاه آن در بانک مرکزی حتی در حد اعضای هیأت عامل است ولی به هر حال یا به این توجه نشد یا طرز تفکر دیگری دارند اما به هر حال IT موتور محرکه بانک است و تا IT فعال نباشد، بخش‌های دیگر کارایی لازم را ندارند. پس در بانک مرکزی هم باید جایگاه خود را داشته باشند.

همه فعالان بانکداری الکترونیک مهران شریفی را می‌شناسند. وی در رشته فناوری اطلاعات و حسابداری در انگلستان تحصیل کرده و از سال ۱۳۸۱ مدیریت نظام‌های پرداخت در بانک مرکزی را بر عهده گرفت. ورود وی با افزایش تقاضا برای توسعه بانکداری الکترونیک همزمان شد. بر این اساس شریفی در دوره خدمت حدوداً ۸ ساله خود به طور متوسط هر یک سال و نیم به یک طرح ملی پرداخت، یعنی شتاب، ساتنا، پایا، تابا و نماد را راه‌اندازی کرد. مصاحبه با وی در ادامه می‌آید.

* این مصاحبه توسط محمود فراهانی انجام شده است.

نظم‌های آماری نظام پرداخت‌های الکترونیکی در ایران

حسین توکلیان*

۱. مقدمه

نظام پرداخت عبارت از سازوکاری است که وجه را از حسابی در یک بانک به حسابی در بانک دیگر منتقل می‌نماید. از این‌رو نقش نظام پرداخت در اقتصاد همانند رگ‌هایی است که پول را به بنگاه‌های مختلف اقتصادی می‌رساند. بنابراین واقعیت است که راهبری و نظارت بر عملکرد صحیح، دقیق و بدون نقص نظام پرداخت در بخش پولی کشور یکی از وظایف اصلی بانکداری مرکزی در جهان امروز به شمار می‌رود. در سال‌های اخیر با کاهش نسبت ارزش حقیقی به ارزش اسمی اسکناس و مسکوک در ایران، سهم ابزار اخیر در حجم پول کاهش قابل توجهی داشته و جای خود را به پرداخت‌های مبتنی بر انواع چک، خصوصاً چک‌های مسافرتی و تضمینی، داده است. معرفی ابزارهای نوین پرداخت الکترونیکی به سال ۱۳۷۰ و آغاز به کار خدمت عابربانک سپه بازمی‌گردد که اولین نمونه از کارت‌ها را با قابلیت برداشت از پایانه‌های خودپرداز در اختیار مشتریان شبکه بانکی قرار داد. در طول سال‌های گذشته اکثریت قریب به اتفاق بانک‌های کشور خدمات کارت برداشت را به مشتریان خود ارائه داده‌اند که بهره‌گیری از خدمات مزبور عمدتاً با هدف توسعه کاربری باجه‌های الکترونیکی به جای باجه‌های شعب و تحویل نقد به مشتریان بوده است.

* کارشناس ارشد پژوهشی، گروه پولی و ارزی، پژوهشکده پولی و بانکی

پژوهشکده پولی و بانکی
بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

میزگرد

صنعت بانکداری الکترونیک

(نشست اول)

زمان برگزاری: پنجشنبه ۱۳۹۰/۱۱/۶

محل برگزاری: پژوهشکده پولی و بانکی

حاضرین: نیما امیرشکاری - ناصر حکیمی - فرهاد نیلی - مهران محرمیان معلم

پژوهشکده پولی و بانکی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

میزگرد

صنعت بانکداری الکترونیک

(نشست دوم)

زمان برگزاری: پنجشنبه ۱۳۹۰/۱۱/۱۳

محل برگزاری: پژوهشکده پولی و بانکی

حاضرین: ناصر حکیمی - ولی اله فاطمی - فرهاد نیلی - سیدابوطالب نجفی - علی موفق

بررسی حقوقی بانکداری الکترونیک بر اساس قواعد عمومی قراردادها

فرشته ملاکریمی*

الکترونیک است. بانک، اطلاعات مربوط به خدمات و عملیات بانکی خود را از طریق شبکه‌های عمومی یا خصوصی معرفی می‌کند. ارتباطات، سطحی از بانکداری الکترونیک است که امکان انجام مبادلات بین سیستم بانکی و مشتری را فراهم می‌آورد. ریسک این سطح در بانکداری الکترونیک بیشتر از شیوه سنتی است و کنترل‌های مناسبی را برای عدم دسترسی به شبکه اینترنت بانک و سیستم‌های رایانه‌ای نیاز دارد. سیستم تراکنش متناسب با نوع اطلاعات و ارتباطات خود بالاترین سطح ریسک را دارد و با یک سیستم امنیتی کنترل‌شده قادر است صدور چک، انتقال وجه و افتتاح حساب را انجام دهد. (همان)

بانکداری الکترونیک در دو سطح ارتباطات و تراکنش، ساختاری است که بر پایه توافق و قرارداد شکل گرفته است. در تحلیل حقوقی رابطه قراردادی افرادی که به نوعی در بانکداری الکترونیک با هم ارتباط دارند، چاره‌ای جز توسل به اصول و قواعد عام حاکم بر قراردادها نیست.

ماهیت حقوقی رابطه طرفین در قرارداد

در سال‌های اخیر و با گسترش روزافزون فناوری اطلاعات و بهره‌مندی از شبکه جهانی اینترنت، بانک‌ها و مؤسسات مالی درصدد ارائه خدمات متنوع‌تر و بیشتر به مشتریان خود می‌باشند. شکل‌گیری و توسعه بانکداری الکترونیک با چالش‌های جدی مواجه است که پاسخگویی به آن ضرورتی اجتناب‌ناپذیر می‌باشد. یکی از چالش‌های توسعه بانکداری الکترونیک در ایران، چالش حقوقی است. به نظر می‌رسد مهم‌ترین چالش حقوقی بانکداری الکترونیک این است که آیا قواعد عمومی قراردادها، ضمانت اجرای کافی را برای اعتبار و لزوم قراردادهای الکترونیک به وجود می‌آورد؟ در ابتدا لازم است به تعریف بانکداری الکترونیک بپردازیم. بانکداری الکترونیک عبارت است از: فراهم‌آوردن امکان دسترسی مشتریان به خدمات بانکی، با استفاده از واسطه‌های ایمن و بدون حضور فیزیکی. (سیدجوادی، ۱۳۸۵، ص ۳)

بانکداری الکترونیک به سه سطح اطلاع‌رسانی، ارتباط و تراکنش تقسیم می‌شود. اطلاع‌رسانی، ابتدایی‌ترین سطح بانکداری

* کارشناس ارشد پژوهشی، گروه بانکداری اسلامی، پژوهشکده پولی و بانکی

اصول محوری نظام پرداخت‌ها در ایران

دکتر مهشید شاهچرا*

چکیده

راهبری و نظارت بر عملکرد صحیح، دقیق و بدون نقص نظام پرداخت در بخش پولی کشور یکی از وظایف اصلی بانکداری مرکزی در جهان امروز به شمار می‌رود. با توجه به مسائل، مشکلات و چالش‌های پیش روی شبکه بانکی کشور و لزوم حرکت آن به سوی تحول در راهبردها و شیوه‌های خدمت‌رسانی به مشتریان، به نظر می‌رسد تجدید ساختار تبادل اطلاعات بین بانکی ضروری است تا با ایجاد محوری در میان شبکه بانکی، موجبات ایجاد هماهنگی در حرکت بانک‌های کشور به سوی بانکداری مبتنی بر فناوری فراهم شود. از این رو در این مقاله سعی شده است با بررسی اصول ده‌گانه برنامه ارزیابی بخش مالی کشورها که از طرف بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول ارائه شده است به تبیین نقاط قوت و ضعف سیستم پرداخت‌های کشور پرداخته شود.

۱. مقدمه

سیستم‌های پرداخت سازوکارهایی هستند که پول را به بخش‌های مختلف اقتصاد می‌رسانند. سیستم‌های پرداخت باید اثربخش باشند تا بتوانند پول را، بسته به نوع نیاز، در تمام بخش‌های اقتصادی به گردش درآورند. کارایی سیستم‌های پرداخت منجر به پول‌رسانی به بخش‌های مختلف اقتصاد با حداقل هزینه و حداکثر سرعت می‌شود. سیستم‌های پرداخت کارا با افزایش سرعت گردش پول، به طور بالقوه می‌توانند

* استادیار پژوهشکده پولی و بانکی

امنیت نقطه مرجع استراتژیک سیستم‌های فناوری

اطلاعات و ارتباطات در سازمان‌های هزاره سوم

دکتر جعفر بیک‌زاد*

علی فرامرزی**

چکیده

امنیت و توجه به آن، مقوله‌ای همزاد موجودات و بشر بوده و از دیرباز، همواره مورد توجه جدی قرار گرفته است. هر تمدن و قومی الگوهای امنیتی مربوط به خود را تاکنون توسعه داده و در عصر حاضر، بافت و جوهره زندگی سنتی در حال استحاله به الگوهای مدرن است، از این رو بزهکاری‌های اجتماعی و ناهنجاری‌های مدنی نیز رنگ و بوی مدرنیته به خود گرفته‌اند. با گسترش روزافزون کاربردهای فناوری اطلاعات و ارتباطات، موضوع تهدیدات امنیتی در این حوزه و چگونگی مقابله با آن اهمیت فوق‌العاده‌ای یافته است. از ابتدای سال ۲۰۰۰، تقریباً هر سال بیش از یک میلیون حمله علیه مؤسسات و سازمان‌های دولتی، خصوصی، مراکز مالی و اعتباری و شرکت‌های خدماتی و تجارت الکترونیک کشف و گزارش شده است. هر چند در سال‌های اخیر سطح آگاهی از امنیت الکترونیکی افزایش یافته، اما برخی از سازمان‌ها همچنان در مدیریت امنیت اطلاعات با مشکلاتی مواجه‌اند. امنیت در سازمان‌ها و مؤسسات هزاره سوم به عنوان یک نقطه مرجع استراتژیک و حیاتی تلقی شده و آنهایی که نتوانند به امنیت اطلاعات و داده‌ها توجه جدی نمایند، محکوم به فنا یا خسارت‌های جبران‌ناپذیر خواهند بود. با توجه به درجه اهمیت بانک‌ها و مؤسسات مالی برای بزهکاران و افزایش ریسک در محیط مجازی، توجه جدی به امنیت شبکه‌ها و سیستم‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات بسیار ضروری می‌باشد. در مقاله حاضر، سعی شده است زوایایی از تهدیدات امنیتی فضای مجازی و راه‌های مقابله با آنها مورد بحث قرار گیرد.

* عضو هیأت علمی و استادیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بناب
** دانشجوی کارشناسی ارشد و مدیر فناوری اطلاعات، بانک سپه استان ایلام

روش‌ها و راهکارهای شناسایی تقلب در بانکداری الکترونیک

علی حاتمی‌راد*

حمیدرضا شهریاری**

چکیده

۱. مقدمه

امروزه تقلب که قدمتی به اندازه زندگی بشریت دارد، یک کسب‌وکار چندین میلیون دلاری در سطح دنیا محسوب شده و حجم مالی آن روز به روز در حال افزایش است. در سال‌های اخیر، توسعه فناوری‌های جدید راه‌های زیادی را برای متقلبان و مجرمان باز کرده است که بتوانند مرتکب تقلب شوند. ایجاد یک سیستم اطلاعاتی جدید، علاوه بر تمامی مزایا و منافع که دارد، ممکن است فرصت‌های بیشتری را برای ارتکاب تقلب در اختیار مجرمان قرار دهد.

تکنیک‌های شناسایی تقلب، علاوه بر آنکه تقلب‌ها و کلاهبرداری‌های صورت‌گرفته در یک سازمان را شناسایی کرده و مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌دهد، به نوعی با شناخت رفتار کاربران یا مشتریان سعی در پیش‌بینی رفتار آتی آنها داشته و ریسک انجام تقلب‌ها را کاهش می‌دهد.

به دلیل هزینه‌های بسیار زیاد مستقیم یا غیرمستقیم تقلب، بانک‌ها و مؤسسات مالی و پولی به شدت به دنبال تسریع و سرعت عمل در شناخت فعالیت‌های کلاهبرداران و متقلبان می‌باشند. این امر به دلیل اثر مستقیم آن روی خدمت‌رسانی به مشتریان این مؤسسات، کاهش هزینه‌های عملیاتی و باقی‌ماندن به عنوان یک ارائه‌دهنده خدمات مالی معتبر و قابل اطمینان است.

مؤسسات مالی و پولی به شدت به دنبال تسریع و سرعت عمل در شناخت فعالیت‌های کلاهبرداران و متقلبان می‌باشند. این امر به دلیل اثر مستقیم آن روی خدمت‌رسانی به مشتریان این مؤسسات، کاهش هزینه‌های عملیاتی و باقی‌ماندن به عنوان یک ارائه‌دهنده خدمات مالی معتبر و قابل اطمینان است. لذا به کارگیری تکنیک‌های شناسایی تقلب به منظور جلوگیری از اقدامات متقلبان در سیستم‌های بانکداری، به خصوص سیستم‌های بانکداری الکترونیک، اجتناب‌ناپذیر است.

عموماً روش‌های شناسایی تقلب به دو دسته اصلی تشخیص ناهنجاری^۱ و تشخیص سوءاستفاده^۲ تقسیم می‌شوند. در روش تشخیص ناهنجاری، تاریخچه رفتار مشتری به عنوان رفتار نرمال و عادی تلقی می‌شود و هرگونه انحراف از این رفتار می‌تواند به عنوان یک ناهنجاری یا تقلب ثبت شود. روش تشخیص سوءاستفاده، بر رفتارهای خاص مشتری تمرکز دارد و دقیقاً رفتارهای شناخته‌شده‌ای را تقلب فرض می‌کند.

در این مقاله علاوه بر مقایسه روش‌های فوق و تشریح چگونگی عملکرد سازوکارهای مبتنی بر آن، انواع تکنیک‌های تشخیص تقلب در بانکداری الکترونیک ارائه و مزایا و معایب هر یک به تفصیل شرح داده خواهد شد.

* کارشناس ارشد مهندسی فناوری اطلاعات (گرایش تجارت الکترونیک)، بانک گردشگری

** استادیار دانشکده مهندسی کامپیوتر و فناوری اطلاعات، دانشگاه صنعتی امیرکبیر

سیستم‌های پرداخت الکترونیکی مبتنی بر فناوری NFC

مفاهیم و راه‌حل‌ها

شهرام برون*

چکیده

امروزه فراهم‌نمودن سرویس‌های مالی گوناگون از طریق درگاه‌های مختلف الکترونیکی مورد توجه بانک‌ها و مؤسسات مالی قرار گرفته است. بر این اساس، یکی از اولویت‌های امروزی بانک‌ها فراهم‌نمودن سرویس‌های پرداخت الکترونیکی بوده و به همین علت، راه‌حل‌های بسیاری برای ارائه این سرویس‌ها پیشنهاد شده است.

در سال‌های اخیر فناوری NFC^۱ که یک روش استاندارد بیسیم برای ارتباط دستگاه‌های الکترونیکی در فواصل نزدیک می‌باشد، از طرف مؤسسات مالی، شرکت‌های ارائه‌دهنده سرویس‌های پرداخت^۲، تولیدکنندگان سیم‌کارت، اپراتورها و تولیدکنندگان گوشی همراه جهت پیاده‌سازی سرویس‌های پرداخت الکترونیکی مورد توجه قرار گرفته و راه‌حل‌های مختلفی برای پیاده‌سازی سیستم‌های پرداخت الکترونیکی مبتنی بر این فناوری ارائه شده است.

در این مقاله، فناوری NFC و روش‌های استفاده از آن معرفی گردیده و روش‌های مختلف پیاده‌سازی سیستم‌های پرداخت الکترونیکی با استفاده از این فناوری شرح داده خواهد شد.

۱. مقدمه

امروزه فراهم‌نمودن سرویس‌های مالی گوناگون از طریق کانال‌های مختلف الکترونیکی مورد توجه بانک‌ها و مؤسسات مالی قرار گرفته است. بر این اساس، ایجاد سرویس‌های پرداخت الکترونیکی یکی از اولویت‌های امروزی بانک‌ها بوده و به همین علت راه‌حل‌های بسیاری

* کارشناس ارشد شرکت خدمات انفورماتیک

معرفی الگوی مناسب بانکداری همراه در ایران با استفاده از تجربیات موفق سایر کشورها

دکتر علی حسن‌زاده*

علی ملکی**

یاشار اسکندری***

چکیده

بانکداری همراه مفهومی جدید است که طی سال‌های اخیر در اقتصاد جهانی ظهور نموده و جریانی نو در زمینه مفاهیم تجارت و دادوستد ایجاد شده است. در چشم‌اندازی که این مفهوم ارائه می‌نماید، تغییراتی بنیادین در تمامی اجزای تجارت و مقوله‌های وابسته به آن ایجاد خواهد شد؛ اگرچه در سال‌های گذشته، تجارت الکترونیک و به تبع آن بانکداری الکترونیک موج وسیعی در دنیای تجارت ایجاد کرده بود اما به دلیل مزایای ویژه تجارت همراه از جمله عدم محدودیت مکانی، حداقل امکانات مورد نیاز، ضریب نفوذ نسبتاً بالای تلفن همراه و پیشرفت فناوری‌های ارتباطی بیسیم، امروزه توجه‌ها به سوی ظرفیت‌های بالای این فناوری جلب شده و میزان رشد آن، نوید اقبال و رواج گسترده آن را در آینده‌ای نزدیک می‌دهد.

در این مقاله تلاش شده است تا با بررسی اوضاع جاری سیستم‌های بانکداری و پرداخت همراه در سراسر دنیا و مقایسه آن با شرایط موجود در جمهوری اسلامی ایران، به یک مدل مناسب برای پیاده‌سازی و ترویج این فناوری دست یابیم. بدین ترتیب می‌توان با استفاده از تجارب نمونه‌های خارجی، مطمئن‌ترین روش‌ها را انتخاب کرد و از آزمون و خطا پرهیز نمود. در همین راستا، بخش اول مقاله به معرفی ادبیات موضوعی تجارت، بانکداری و پرداخت همراه و زمینه کلی اختصاص

* عضو هیأت علمی پژوهشکده پولی و بانکی

** دانشجوی کارشناسی ارشد گروه مدیریت اجرایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات اصفهان

*** دانشجوی کارشناسی ارشد گروه مدیریت اجرایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک

ریسک‌های بانکداری الکترونیک

ترجمه و تلخیص: ماندانا طاهری*

کمیته بال در جولای ۲۰۰۳ اصول مدیریت ریسک بانکداری الکترونیک را بیان کرد. این اصول با هدف ارتقای رضایتمندی از خدمات بانکداری الکترونیک، انعطاف‌پذیری هر چه بیشتر و همگام با تغییرات تکنولوژی در محیط پویای اقتصادی، در ارتباط با ریسک‌های نظام بانکداری الکترونیک بیان شده است. بخشی از ریسک‌های بانکداری الکترونیک بر قانونگذاری و نظارت بر بانک و بخشی دیگر بر ابزارهای مالی متمرکز است و جهت مدیریت ریسک‌های جدید، به تعریف استراتژی و روش‌های اندازه‌گیری نوین نیاز داریم. بر این اساس، ریسک در بانکداری الکترونیک به ۸ دسته زیر تقسیم می‌شود:

۱. ریسک امنیتی

این ریسک به خطر ناشی از هکرها، ویروس‌ها و تسانی کارکنان اشاره دارد و جهت کاهش و حذف این ریسک، وجود نظارت مستمر، به‌خصوص هنگام مواجهه با مسائل بحرانی، بر عملیات بانکداری الکترونیک ضروری است.

۲. ریسک قانونی و اخلاقی

این ریسک به ضعف در قانونگذاری و وجود قوانین مبهم اشاره دارد، همچنین بعد اخلاقی قانون‌گریزی را مورد توجه قرار داده است. اهمیت این ریسک در رابطه با ضعف‌های قوانین نظارت و کنترل بیشتر مشاهده می‌شود. برای حذف یا کاهش این ریسک ضرورت دارد که مراجع ذی‌صلاحی به مطالعه و بررسی نقاط ضعف قانونی بپردازند و قوانین یکپارچه، شفاف و همگام با شرایط اقتصادی، سیاسی و قانونی تنظیم نمایند.

۳. ریسک شهرت^۱

این ریسک به شهرت بانک‌ها در ارائه خدمات الکترونیک مرتبط است.

* کارشناس ارشد پژوهشی، گروه حساب‌های کلان، پژوهشکده پولی و بانکی

